

ผลกระทบของราคาและความคลุมเครือต่อการตัดสินใจซื้อ
ประกันภัยข้าวนาปีในประเทศไทย*

The Effect of Price and Ambiguity on Crop Insurance Purchasing Decisions
of Thai Rice Farmers

¹สันติ ทิรพัฒน์ และ ²ดลชัย ละออนวล

¹Sunti Tirapat and ²Dolchai La-ornual

¹คณะบริหารธุรกิจ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

¹Business School, National Institute of Development Administration, Thailand

²วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยมหิดล

²Mahidol University International College, Thailand

E-mail: ²dolchai.lar@mahidol.ac.th

Received May 14, 2022; Revised July 21, 2022; Accepted August 13, 2022

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของ 1) ปัจจัยทางด้านราคา (ค่าเบี้ยหลังการอุดหนุนจากรัฐบาล) และ 2) ความน่าจะเป็นซึ่งรวมถึงความคลุมเครือ (Ambiguity) ในการได้รับค่าสินไหมทดแทนหากประสบภัยพิบัติ ต่อความต้องการซื้อประกันภัยพิบัติของชาวนาที่วิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณโดยการสำรวจด้วยแบบสอบถามที่มีองค์ประกอบของการทดลองเชิงสมมติ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 627 รายถูกคัดเลือกโดยการสุ่มแบบง่ายจากรายชื่อเกษตรกรผู้ปลูกข้าวรายย่อยในอำเภอวารินชำราบ อำเภอพิบูลมังสาหาร และอำเภอบุณฑริก จังหวัดอุบลราชธานี วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนาและสถิติอ้างอิง รวมถึงการทำ Mixed Factorial ANOVA

ผลการวิจัยพบว่าความต้องการที่จะซื้อประกันภัยขึ้นกับทั้งระดับราคาค่าเบี้ยประกัน และลักษณะของความน่าจะเป็นที่จะได้รับค่าสินไหมทดแทน นอกจากนี้ ทักษะความรู้ทางการเงินไม่สามารถอธิบายความต้องการที่จะซื้อประกันภัยได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ระดับราคาเบี้ยประกันต่ำ และภายใต้ความคลุมเครือ

*ผลงานวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการ การเข้าถึงการประกันภัยข้าวนาปี (Access to Rice Insurance) ที่ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

ข้อค้นพบจากงานวิจัยนี้ เป็นข้อเสนอเชิงนโยบาย 2 แนวทางหลักคือ รัฐบาลควรพิจารณา 1) ลดราคาเบี้ยประกันภัย และ 2) ลดความคลุมเครือในการได้รับค่าสินไหมทดแทน เพื่อคงไว้ซึ่งการช่วยเหลือเกษตรกร แต่ลดภาระทางการเงินของรัฐบาล โดยให้กลไกตลาดทำงานอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

คำสำคัญ: การประกันภัยข้าว; การสำรวจและการทดลอง; ความคลุมเครือ

Abstract

This article aimed to study the effects of 1) price (premium with government subsidy) and 2) probability, including ambiguity, of receiving restitution in the event of a disaster on Thai farmers' demand for crop insurance. This research was a quantitative study using a survey questionnaire with a hypothetical experiment. A total of 627 participants were selected using simple random sampling from the official list of small rice farmers in Warin Chamrap, Phibun Mangsahan, and Buntharik districts in Ubon Ratchathani Province. Data were analyzed using descriptive and inferential statistics, including Mixed Factorial ANOVA.

The results showed that the demand for crop insurance depends on both the price level (insurance premium) as well as the likelihood of receiving restitution in the event of a disaster. Moreover, financial literacy levels cannot explain the desire to purchase crop insurance, especially at a low premium level and under ambiguity.

Findings from this research yield policy proposals as follows: The Thai government should consider 1) lowering the insurance premium and 2) reducing the ambiguity of receiving restitutions to maintain the assistance to farmers but also to reduce its financial burden by allowing market mechanisms to operate more efficiently.

Keywords: Crop insurance; Survey and experiment; Ambiguity

บทนำ

ข้าวเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทย การส่งออกข้าวของประเทศไทยอันดับต้นๆ ของโลกอย่างต่อเนื่อง ประชากรที่ทำนามีประมาณ 15-17 ล้านคน รัฐบาลทุกสมัยมีนโยบายและมาตรการให้การสนับสนุนช่วยเหลือชาวนามาโดยตลอด รวมทั้งรัฐบาลปัจจุบัน ซึ่งในช่วงที่ผ่านมาใช้วงเงินช่วยเหลือชาวนาผ่านการให้เงินอุดหนุนโดยตรง และสินเชื่อรวม 591,282 ล้านบาท แบ่งเป็น

งบประมาณที่ช่วยเหลือชาวนาโดยตรง 162,321 ล้านบาท เป็นมาตรการด้านการเกษตรอื่นๆ ที่คาบเกี่ยวอีก 219,231 ล้านบาท และมาตรการช่วยเหลือด้านสินเชื่อ 209,730 ล้านบาท (ไทยพับลิก้า, 2559)

ในการประกอบอาชีพทำนา ความเสี่ยงสำคัญคือภัยพิบัติจากธรรมชาติ เช่น น้ำท่วมและภัยแล้ง ซึ่งเมื่อเกิดภัยพิบัติเหล่านี้ รัฐบาลจำเป็นต้องให้ความช่วยเหลือชาวนา กลายเป็นภาระทางด้านการงบประมาณของรัฐ จึงเกิดแนวคิดในการส่งเสริมให้ชาวนาซื้อประกันภัยพิบัติเพื่อป้องกันความเสี่ยงด้วยตนเอง โดยรัฐบาลมีการอุดหนุนค่าเบี้ยประกันบางส่วนให้แก่ชาวนาในการทำประกันภัย อย่างไรก็ตาม การทำประกันภัยชาวนาปีที่ผ่านมายังครอบคลุมพื้นที่เพาะปลูกข้าวที่ค่อนข้างจำกัด ยกเว้นในปีเพาะปลูก 2559 ที่มีพื้นที่เอาประกันถึง 27.18 ล้านไร่ และปีเพาะปลูก 2560 มีพื้นที่เอาประกันถึง 26.01 ล้านไร่ จากเป้าหมายที่รัฐบาลกำหนดไว้ 30 ล้านไร่ คิดเป็นประมาณครึ่งหนึ่งของพื้นที่ปลูกข้าวทั้งหมด และในปี 2561 มีพื้นที่เอาประกันถึง 27.6 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 47 ของพื้นที่ปลูกข้าวทั้งหมด แต่การประกันภัยชาวนาปีเพิ่มขึ้นในช่วงหลังนี้เกิดจากการที่รัฐบาลได้อุดหนุนค่าเบี้ยประกันให้แก่ชาวนาที่สูงมาก ตัวอย่างเช่น ในปีเพาะปลูก 2560 ค่าเบี้ยประกันเท่ากับ 90 บาทต่อไร่ แต่รัฐบาลจ่ายให้ชาวนาถึง 54 บาท ซึ่งถ้าชาวนาเป็นลูกหนี้ของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ทางธนาคารจะสนับสนุนให้อีก 36 บาท ดังนั้นชาวนาที่เป็นลูกหนี้ของ ธ.ก.ส. จึงได้รับการประกันภัยพิบัติโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย ส่วนชาวนาที่ไม่ได้กู้เงินจาก ธ.ก.ส. จะต้องเสียค่าเบี้ยประกัน 36 บาทต่อไร่ ซึ่งมีชาวนาเพียงประมาณ 40,000 คนเท่านั้นที่จ่ายเงินซื้อประกันภัยนี้ในราคาดังกล่าว (สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย, 2559)

การประกันภัย นอกจากจะช่วยบรรเทาภาระความสูญเสียเมื่อเกิดภัยพิบัติแก่เกษตรกรแล้วยังมีผลต่อความเป็นอยู่ของชาวนา การมีประกันภัยทำให้เกษตรกรสามารถเลือกปลูกพืชที่ให้ผลตอบแทนสูง และช่วยให้เกษตรกรสามารถบริหารความเสี่ยงได้ดีขึ้น ทำให้เกษตรกรกล้าที่จะเพิ่มการลงทุนในปัจจัยการผลิต และกล้าที่จะเปลี่ยนไปปลูกพืชที่ให้ความเสี่ยงมากขึ้นแต่ให้ผลผลิตที่สูงขึ้นได้ (Mobarak & Rosenzweig, 2013) นอกจากนี้ การใช้กลไกตลาดในการประกันยังไม่เป็นภาระทางการคลังของรัฐในระยะยาวอีกด้วย (Karlan et al., 2011)

อุปสรรคที่ทำให้อัตราการทำประกันภัยต่ำ หรือการที่เกษตรกรไม่ซื้อประกันภัยนั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ มีการศึกษาที่พบว่า ความยืดหยุ่นของอุปสงค์ต่อราคาเป็นปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจซื้อประกันภัยของเกษตรกรในประเทศอินเดีย ถ้าราคาของเบี้ยประกันภัยลดลง 10 เปอร์เซ็นต์ ความต้องการของประกันภัยจะเพิ่มขึ้นประมาณ 10 ถึง 12 เปอร์เซ็นต์ (Cole et al., 2013a) สอดคล้องกับงานวิจัยที่ศึกษาพฤติกรรมในการซื้อประกันภัยของเกษตรกรในประเทศอินเดีย (Hill, Robles & Ceballos, 2016) นอกจากนี้ การค้นคว้าเกี่ยวกับการซื้อประกันภัยพิบัติของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในประเทศจีน ก็พบว่า ระดับราคาเบี้ยประกันหลังการสนับสนุนของรัฐบาลมีผลต่ออัตราการซื้อประกัน (Take-up rate) ของชาวนา (Cai, De Janvry & Sadoulet, 2015)

นิยามของความคลุมเครือ (Ambiguity) ในการตัดสินใจภายใต้ความไม่แน่นอน คือสถานการณ์ที่ผู้ตัดสินใจไม่ทราบการกระจายของผลลัพธ์ (Probability distribution) อย่างแน่ชัด การกลัวความคลุมเครือ (Ambiguity aversion) ทำให้คนส่วนใหญ่เลือกที่จะเผชิญกับความเสี่ยง (Risk) หรือสถานการณ์ที่ผู้ตัดสินใจทราบการกระจายของผลลัพธ์อย่างแน่ชัดมากกว่า (Ellsberg, 1961) ทั้งนี้ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับประกันภัย คนส่วนใหญ่ยอมที่จะจ่ายค่าเบี้ยประกันในกรณีที่มีความคลุมเครือสูงกว่าในกรณีที่มีความเสี่ยง (Hogarth & Kunreuther, 1985) อีกทั้ง ผู้ขายประกันก็มักกำหนดค่าเบี้ยในกรณีที่มีความคลุมเครือสูงกว่าในกรณีที่มีความเสี่ยงด้วย (Kunreuther & Hogarth, 1992; Cabantous, 2007) ซึ่งพฤติกรรมของทั้งผู้ขายและผู้ซื้อดังกล่าวส่งผลให้กลไกตลาดไม่สามารถทำงานได้ (Kunreuther, Hogarth & Meszaros, 1993) ทั้งนี้ กระบวนการประกาศพื้นที่ภัยพิบัติในประเทศไทยใช้กระบวนการร่วมกับการให้เงินชดเชยเมื่อเกิดสาธารณภัยของภาครัฐเพื่อลดต้นทุนในการดำเนินการและการตรวจสอบความสูญเสีย โดยกำหนดให้การประกาศภัยดังกล่าวขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้ว่าราชการจังหวัดแต่ละจังหวัด จึงทำให้ความน่าจะเป็นที่ผู้เอาประกันจะได้รับสินไหมทดแทนกรณีเกิดภัยพิบัติมีความคลุมเครือ การเข้าใจผลกระทบของความคลุมเครือดังกล่าวต่อการตัดสินใจซื้อประกันภัยจะช่วยให้ภาครัฐสามารถออกแบบผลิตภัณฑ์ประกันภัยที่เหมาะสมยิ่งขึ้น ซึ่งจะช่วยให้นโยบายการส่งเสริมการใช้กลไกตลาดในการบริหารความเสี่ยงของชาวนาประสบความสำเร็จ (สันติ ธีรพัฒน์ และ นราพงศ์ ศรีวิศาล, 2560)

นอกจากนี้ การให้ความรู้ทางการเงินมีผลต่อการตัดสินใจซื้อประกันภัยประเภทดัชนีภาวะอากาศ (Cole et al., 2013b; Guarav et al., 2013) แต่การศึกษาส่วนใหญ่ที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการออมพบว่า ทักษะทางการเงินไม่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์หรือบริการทางการเงินที่ไม่ซับซ้อน (Karlán & Valdivia, 2011; Cole, Sampson & Zia, 2011) ซึ่งการฝากเงินของครัวเรือนและการประกันภัยข้าวนาปี ไม่ได้ซับซ้อนเหมือนกับการประกันภัยดัชนีภาวะอากาศ

การศึกษาที่ทำให้เข้าใจพฤติกรรมและปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการซื้อประกันภัยของชาวนา จึงมีความสำคัญทางด้านนโยบายในการส่งเสริมการให้ชาวนาซื้อประกันภัยข้าวนาปี โดยที่รัฐไม่จำเป็นต้องอุดหนุนค่าเบี้ยประกันที่สูงเกินไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลของปัจจัยทางด้านราคา (ค่าเบี้ยประกันหลังการอุดหนุนจากรัฐบาล) ต่อความต้องการซื้อประกันภัยพิบัติของชาวนา
2. เพื่อศึกษาผลของความน่าจะเป็นซึ่งรวมถึงความคลุมเครือ (Ambiguity) ในการได้รับค่าสินไหมทดแทนหากประสบภัยพิบัติ ต่อความต้องการซื้อประกันของชาวนา

การทบทวนวรรณกรรม

การบริหารจัดการความเสี่ยงเป็นเรื่องที่จำเป็นและสำคัญของการประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับเกษตรกรรายย่อย เนื่องจากเกษตรกรเหล่านี้เป็นผู้ที่มีทรัพยากรค่อนข้างจำกัด แต่ต้องเผชิญกับความผันผวนทั้งทางด้านราคาและผลผลิตของผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ดังนั้น การทำประกันภัยจึงเป็นทางเลือกหนึ่งที่ช่วยจัดการความเสี่ยงได้ อย่างไรก็ตาม การศึกษาทางวิชาการส่วนใหญ่ในเรื่องนี้กลับพบว่า เกษตรกรในประเทศกำลังพัฒนามีการซื้อประกันภัยค่อนข้างน้อย (Hazell, Pomareda & Valdez, 1986; Smith & Glauber, 2012)

ผลของราคาและผลผลิตที่แปรผกผันสามารถลดความผันผวนของรายได้ทางการเกษตรค่อนข้างมาก และมีสัดส่วนใกล้เคียงกับการกระจายความเสี่ยง โดยการปลูกพืชเชิงพหุ (Anton, 2012) แต่ข้อโต้แย้งดังกล่าวไม่เพียงพอที่จะอธิบายว่า ทำไมเกษตรกรรายย่อยในประเทศที่กำลังพัฒนาจึงมีการซื้อประกันภัยน้อย ทั้งที่ค่าเบี้ยประกันที่เกษตรกรต้องจ่ายต่ำมาก เมื่อเทียบกับราคาที่ควรจะเป็น เนื่องจากได้รับการอุดหนุนจากนโยบายของรัฐที่ต้องการส่งเสริมให้เกษตรกรทำประกันภัย (Raju & Chand, 2007; Giné, Karlan & Ngatia, 2013)

ปัจจัยทางด้านราคา

การศึกษาการซื้อประกันภัยน้ำฝน (Rainfall insurance) พบว่า ราคามีผลต่อการตัดสินใจซื้อประกันของเกษตรกร (Cole et al., 2013b) เช่นเดียวกับ ราคาที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อประกันภัยดัชนีภาวะอากาศของเกษตรกรในประเทศอินเดีย (Hill et. al., 2016) การศึกษานี้ยังพบว่า ระยะห่างของพื้นที่ทำการเกษตรจากสถานีวัดอากาศมีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับอุปสงค์ของประกันภัย ซึ่งผลของการศึกษาชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของ Basis Risk ที่มีต่อการตัดสินใจซื้อประกันของเกษตรกร

ค่าเบี้ยประกันมีผลต่อการซื้อประกันพืชผล (Crop Insurance) ของเกษตรกร (O'Donoghue, 2014) แต่ราคาเพียงปัจจัยเดียวนั้น ไม่สามารถอธิบายว่าทำไมอัตราการซื้อประกันภัยน้ำฝนของเกษตรกรถึงต่ำมาก (Cole et al., 2013a) ล่าสุด การศึกษาการซื้อประกันภัยพืชของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในประเทศจีน ก็พบว่า ระดับราคาเบี้ยประกันที่เกิดจากการสนับสนุนของรัฐบาลมีผลต่ออัตราการซื้อประกันของชาวนา (Cai et al., 2015)

ปัจจัยทางด้านพฤติกรรม

หลักฐานเชิงประจักษ์จากการศึกษาหลายชิ้นแสดงว่า คนทั่วไปมีการตัดสินใจทางการเงินที่ไม่เป็นตามหลักการทางเศรษฐศาสตร์ (Calvet, Campbell & Sodini 2007, 2009; Agarwal et al., 2009) ปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งคือ ปัญหาที่เกิดจากความลำเอียงในกระบวนการคิด (Cognitive biases) เช่น การกลัวความสูญเสีย (Loss aversion) หรือการกลัวความคลุมเครือ (Ambiguity aversion) การตัดสินใจบนพื้นฐานเฉพาะข้อมูลปัจจุบัน (Present bias) การตั้งกรอบในการตัดสินใจที่แคบเกินไป (Narrow Framing) เป็นต้น (Campbell et al., 2011) ปัญหาความลำเอียงในกระบวนการคิดเหล่านี้มักเกิดขึ้นกับคนยากจน เนื่องจากคนกลุ่มนี้เป็นผู้ที่มีการศึกษาต่ำและมีการดำเนินชีวิตภายใต้ความขัด

สน ทำให้ไม่มีเวลาในการไตร่ตรองและใช้กระบวนการความคิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Mullainathan & Shafir, 2013; Schilbach, Schofield & Mullainathan, 2016)

ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกษตรกรตัดสินใจซื้อหรือไม่ซื้อประกันภัยคือ การที่เกษตรกรเคยได้รับค่าสินไหมทดแทนในอดีต ซึ่งตามหลักการแล้วไม่ควรมีผลต่อการตัดสินใจซื้อประกันภัยในปัจจุบัน (Cole, Stein & Tobacman, 2014) สอดคล้องกับการศึกษาที่พบว่า การได้รับผลตอบแทนที่ผ่านมาไม่นาน มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของคน (Karlan et al., 2011; Gallagher, 2014) นอกจากนี้ ประสบการณ์ที่ได้รับค่าสินไหมทดแทนในอดีต มีผลสำคัญต่ออัตราการซื้อประกันของชาวนาในประเทศจีน และผลกระทบของปัจจัยทางด้านพฤติกรรมนี้ มีความสัมพันธ์กับราคาของเบี้ยประกันที่ชาวนาจ่ายหลังจากได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาล (Cai et al., 2015)

ในการตัดสินใจภายใต้ความไม่แน่นอน (Decisions under uncertainty) คนทั่วไปมีพฤติกรรมที่คาดการณ์ได้เมื่อต้องตัดสินใจภายใต้ความเสี่ยง (Risk) เช่น เมื่อต้องเลือกระหว่างการได้เงิน \$50 อย่างแน่นอนร้อยละ 100 (Certainty) กับความเสี่ยง (Risk) ที่มีโอกาสร้อยละ 50 ที่จะได้เงิน \$100 และโอกาสอีกร้อยละ 50 ที่จะไม่ได้เงินเลย คนส่วนใหญ่จะเลือกกรณีแรกที่มีความแน่นอนมากกว่าความเสี่ยง ซึ่งบ่งบอกถึงทัศนคติที่กลัวความเสี่ยง (Risk aversion) (Kahneman & Tversky, 1979) อย่างไรก็ตาม คนส่วนใหญ่มีการตัดสินใจที่ต่างออกไปเมื่ออยู่ภายใต้ความคลุมเครือ กล่าวคือ ความเสี่ยง (Risk) คือ การตัดสินใจที่ผู้ตัดสินใจไม่ทราบว่าผลลัพธ์จะเป็นเช่นไร แต่ทราบความน่าจะเป็นของผลลัพธ์ที่อาจจะเกิดขึ้น เช่น ทราบว่าโอกาสที่จะได้เงิน \$100 หรือไม่ได้เลย เป็นร้อยละ 50-50 ตามในตัวอย่างข้างต้น ส่วนความคลุมเครือ (Ambiguity) หรือการตัดสินใจที่ผู้ตัดสินใจนอกจากจะไม่ทราบว่าผลลัพธ์ใดจะเกิดขึ้นแล้ว ยังไม่ทราบความน่าจะเป็นของผลลัพธ์ที่อาจจะเกิดขึ้นด้วย เช่น ทราบว่าอาจจะได้เงิน \$100 หรือไม่ได้เลย แต่ไม่ทราบความน่าจะเป็นที่แท้จริง (Ellsberg, 1961) ทั้งนี้ งานวิจัยนี้ยังพบว่า คนส่วนใหญ่กลัวความคลุมเครือ คือเมื่อต้องเลือกระหว่างความเสี่ยงกับความคลุมเครือตามที่อธิบายข้างต้น คนส่วนใหญ่จะเลือกกรณีแรกที่ทราบความน่าจะเป็นที่แท้จริงของการที่จะได้เงิน \$100 หรือไม่ได้เลย ซึ่งความพึงพอใจเช่นนี้บ่งบอกถึงทัศนคติที่กลัวความคลุมเครือ (Ambiguity aversion)

มีงานวิจัยมากมายที่ศึกษาเกี่ยวกับการตัดสินใจภายใต้ความคลุมเครือ (Camerer & Weber, 1992; Etner, Jeleva & Tallon, 2012) รวมถึงที่เกี่ยวข้องกับประกันภัย เช่น การศึกษาเกี่ยวกับ Ambiguity premium หรือปริมาณเงินที่ผู้ตัดสินใจยอมจ่ายเพื่อลดความคลุมเครือ นอกจากนี้ ยังพบว่าการคิดค่าเบี้ยของผู้ขายประกันภัยในกรณีที่มีความคลุมเครือจะสูงกว่าในกรณีที่มีความเสี่ยง (Kunreuther & Hogarth, 1992; Kunreuther et al., 1995; Cabantous, 2007) ในทางกลับกัน ผู้ซื้อประกันภัยส่วนใหญ่ยอมที่จะจ่ายค่าเบี้ยประกันในกรณีที่มีความคลุมเครือสูงกว่าในกรณีที่มีความเสี่ยง (Hogarth & Kunreuther, 1985) ซึ่งพฤติกรรมของผู้ขายและผู้ซื้อดังกล่าวสามารถนำไปสู่ความล้มเหลวของตลาดประกันภัยที่มีความคลุมเครือ (Kunreuther et al., 1993)

ทักษะความรู้ทางการเงิน

การขาดทักษะความรู้ทางการเงินอาจนำมาสู่การตัดสินใจทางการเงินที่ผิดพลาดได้ (Campbell et al., 2011; Hastings, Madrian & Skimmyhorn, 2012) สำหรับการตัดสินใจซื้อประกันภัยนั้น การขาดความเข้าใจในผลิตภัณฑ์ประกันภัยดัชนีภาวะอากาศของเกษตรกร เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้อัตราการทำประกันภัยอยู่ในระดับต่ำ สาเหตุอาจเป็นเพราะประกันภัยประเภทนี้มีลักษณะที่ค่อนข้างซับซ้อน (Giné, Townsend, & Vickery, 2008; Giné & Yang, 2009)

การให้ความรู้ทางการเงินสามารถเพิ่มอัตราการทำประกันภัยได้ แต่การให้แรงจูงใจทางการตลาดนั้นมีเพียงการให้เงินคืนเท่านั้น ที่มีผลในการช่วยเพิ่มอัตราการทำประกันภัยของเกษตรกร (Gaurav, Cole & Tobacman, 2011) การศึกษานี้ยังชี้ให้เห็นว่า การใช้แรงจูงใจทางการตลาดโดยให้ข้อมูลหรือแจกแผ่นพับการโฆษณา อาจไม่มีประสิทธิภาพในการเพิ่มการทำประกันภัยของเกษตรกรได้

การประกันภัยพิบัติผลผลิตทางการเกษตรในประเทศไทย

วัลลภ นุตะมาน (2551) เสนอให้ภาครัฐเปลี่ยนวิธีการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติจากการจ่ายเงินช่วยเหลือเป็นการใช้ระบบประกันภัย โดยให้ผู้รับประโยชน์ทุกฝ่ายมีส่วนในการจ่ายค่าเบี้ยประกัน โดยพบว่า การจ่ายเงินช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติของภาครัฐทำให้เกษตรกรไม่มีความสนใจทำประกันภัย เกษตรกรจะทำประกันภัยชั่วคราวปี ก็ต่อเมื่อราคาเบี้ยประกันไม่สูงไปกว่าร้อยละ 5 ของมูลค่าสินไหมทดแทน

สุพินดา จิวดี และ รวิศราช สุชาโต (2558) ศึกษาลักษณะประกันภัยที่ชาวนามีความต้องการให้คุ้มครอง พบว่า ภัยธรรมชาติที่เกิดขึ้นมากที่สุดคือ ภัยแล้ง รองลงมาคือโรคระบาดและปัญหาศัตรูพืช ซึ่งสอดคล้องกับ นฤมล นิมิตรักษ์ (2556) แต่เนื่องจากค่าสินไหมที่ได้จากการเกิดโรคระบาดไม่คุ้มกับต้นทุนการผลิตของเกษตรกร จึงทำให้เกษตรกรไม่ตัดสินใจซื้อประกัน นอกจากนั้น จุฑาทอง จารุมิสินท และคณะ (2553) ยังได้ศึกษาเกี่ยวกับการประกันภัยพืชผลโดยใช้ดัชนีภาวะอากาศ (Weather Index Insurance) และพบว่า ถ้าเบี้ยประกันภัยอยู่ในระดับที่เกษตรกรสามารถจ่ายได้จริง จะสามารถเพิ่มแรงจูงใจให้เกษตรกรซื้อประกันภัยได้มากขึ้น

สันติ ธีรพัฒน์ และนราพงศ์ ศรีวิศาล (2560) พบว่า สาเหตุประการหนึ่งที่เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ซื้อประกัน เนื่องจากเกษตรกรคิดว่ามีโอกาสได้รับค่าสินไหมน้อยเพราะการประกาศพื้นที่ภัยพิบัติไม่ชัดเจนและไม่สอดคล้องกับพื้นที่ที่เกิดภัยพิบัติจริง นอกจากนี้ ประภัสสร คำใบสี (2556) ยังพบว่า ชาวนาส่วนใหญ่ไม่เห็นความสำคัญของการทำประกันภัย คิดว่าราคาค่าเบี้ยประกันภัยสูงเกินไป อีกทั้งยังขาดความรู้เกี่ยวกับการได้รับเงินชดเชย

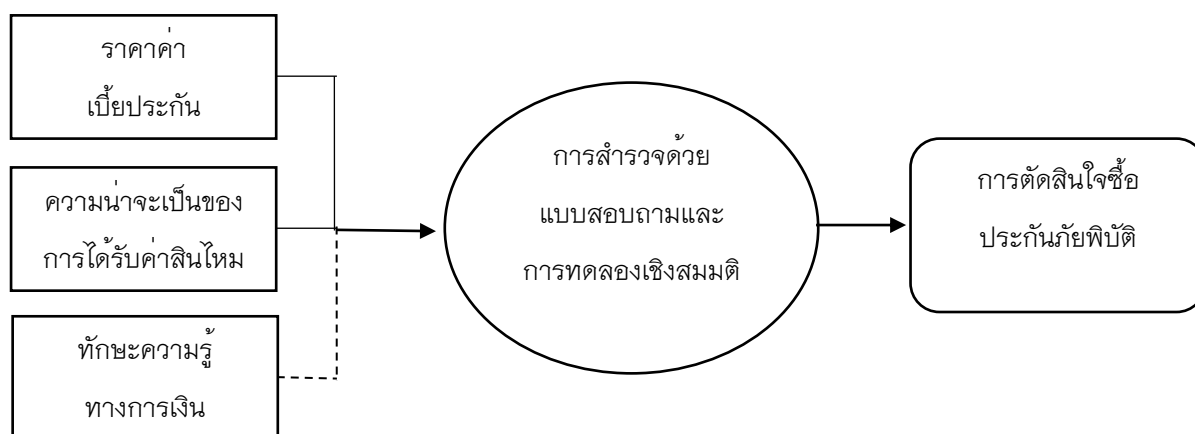
วิภาวี ฐิตินันท์พันธุ์ (2559) ศึกษาการตัดสินใจซื้อประกันภัยพืชผลของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวนาปี พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เข้าใจผิดเกี่ยวกับประเภทภัยพิบัติที่ประกันภัยครอบคลุม แต่มีความเข้าใจถูกต้องเกี่ยวกับรูปแบบการคำนวณความเสียหายที่เกิดขึ้น สอดคล้องกับ วิรัตน์ แป้นถนอม (2554) ซึ่ง

พบว่า เกษตรกรในจังหวัดกำแพงเพชรส่วนใหญ่มีความสนใจที่จะซื้อประกันภัยข้าวนาปี แต่เห็นว่าการชี้แจงโครงการประกันภัยยังไม่ชัดเจน รวมทั้งขั้นตอนในการซื้อและได้รับค่าสินไหมมีความยุ่งยาก

โดยสรุป จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของประเทศไทย พบว่า มีการศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของปัจจัยทางด้านราคาเบี้ยประกัน ปัจจัยทางด้านพฤติกรรม และทักษะความรู้ทางการเงินค่อนข้างน้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เกี่ยวกับการตัดสินใจภายใต้ความคลุมเครือในการได้รับค่าสินไหมทดแทน ซึ่งประเด็นเหล่านี้จะเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบายของรัฐบาล ในการสนับสนุนกลไกตลาดที่ป้องกันความเสี่ยงของชาวนาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อศึกษาผลของปัจจัยทางด้านราคาและปัจจัยทางด้านพฤติกรรมเกี่ยวกับความคลุมเครือต่อการตัดสินใจซื้อประกันภัยพิบัติของชาวนา

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีการสำรวจข้อมูลปฐมภูมิ รายละเอียดดังนี้

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยชาวนาในจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งถูกคัดเลือกเพราะเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่ปลูกข้าวมากที่สุดในประเทศไทย นอกจากนี้การเพาะปลูกข้าวในจังหวัดอุบลราชธานียังครอบคลุมการทำนาทั้งสามรูปแบบ คือ นาน้ำฝน นาในเขตชลประทาน และนาในเขตนํ้าท่วม

เมื่อทำการสำรวจพื้นที่และสอบถามสำนักงานเกษตรจังหวัดอุบลราชธานี ประกอบกับงบประมาณและเวลาที่จำกัด ทางคณะผู้วิจัยจึงตัดสินใจเลือก 3 อำเภอ ที่ครอบคลุมการทำนาทั้งสามรูปแบบ และเป็นอำเภอที่ไม่ไกลมากเพื่อให้สะดวกต่อการเดินทาง โดย 3 อำเภอนั้น ได้แก่ อำเภวาริน

ข้าวสาร ซึ่งเป็นพื้นที่ในเขตที่เกิดน้ำท่วม, อำเภอพิบูลมังสาหาร ซึ่งเป็นพื้นที่ในเขตชลประทาน และ อำเภออุทุมพรพิสัย ซึ่งเป็นพื้นที่ในเขตนาข้าว เมื่อได้อำเภอที่เป็นกลุ่มเป้าหมายแล้ว ผู้วิจัยจึงทำการสุ่มตัวอย่างครัวเรือนชาวนาแบบง่าย (Simple Random) จากทะเบียนเกษตรกร (ทบก.) ของกรมส่งเสริมการเกษตร โดยได้ผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยจากอำเภอวารินชำราบ 246 ครัวเรือน อำเภอพิบูลมังสาหาร 184 ครัวเรือน และอำเภออุทุมพรพิสัย 197 ครัวเรือน รวมทั้งสิ้น 627 ครัวเรือน

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูล คณะผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์ข้อมูลจากกรมส่งเสริมการเกษตรและเกษตรจังหวัดอุบลราชธานี เพื่อติดต่อขอความร่วมมือกับเกษตรกรอำเภอในพื้นที่ โดยมีรายละเอียดของขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

1. ส่งจดหมายขอความร่วมมือไปยังกรมส่งเสริมการเกษตร ได้รายชื่อเกษตรกรมาทั้งสิ้น 34,658 ครัวเรือน แบ่งเป็นเกษตรกรที่อาศัยอยู่ในอำเภอวารินชำราบ จำนวน 8,256 ครัวเรือน อำเภอพิบูลมังสาหารจำนวน 16,162 ครัวเรือน และอำเภออุทุมพรพิสัยจำนวน 10,240 ครัวเรือน
2. ทำการสุ่มข้อมูลเกษตรกรจากอำเภอวารินชำราบ อำเภอพิบูลมังสาหาร และอำเภออุทุมพรพิสัย ด้วยวิธีการสุ่มแบบง่าย เพื่อทำการสัมภาษณ์อำเภอละ 200 ครัวเรือน โดยจะสุ่มรายชื่อมาอำเภอละ 400 ครัวเรือน แบ่งเป็นรายชื่อจริงจำนวน 200 ครัวเรือนและรายชื่อสำรอง 200 ครัวเรือน
3. ประสานงานอาจารย์มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี เพื่อฝึกอบรมนักศึกษาผู้เก็บข้อมูล อธิบายขั้นตอนและรูปแบบในการเก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมทั้งฝึกปฏิบัติให้นักศึกษามีทักษะในการเก็บข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและครบถ้วน มีนักศึกษาเข้าร่วมอบรมทั้งสิ้น 18 คน และจัดการอบรม 2 ครั้ง
4. ลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลจากครัวเรือน โดยมีคณะผู้ช่วยวิจัยและนักศึกษาเก็บข้อมูลคอยแนะนำการตอบคำถามอย่างใกล้ชิด (นักศึกษา 1 คนต่อเกษตรกร 1 คน) ใช้เวลาเฉลี่ยประมาณ ครัวเรือนละ 45-60 นาที ลงพื้นที่เก็บข้อมูลทั้งสิ้น 4 ครั้ง

การออกแบบสอบถามและการทดลอง

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในโครงการนี้เป็นแบบสอบถามและการทดลองเชิงสมมติ ซึ่งได้ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมในคน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ 7 กันยายน พ.ศ. 2561 มีทั้งหมด 7 ส่วน ดังนี้

- ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป สอบถามข้อมูลทั่วไปในครัวเรือน เช่น จำนวนสมาชิกในครัวเรือน อาชีพภายในครัวเรือน รายได้ต่อเดือนของครัวเรือน และค่าใช้จ่ายต่อเดือนของครัวเรือน เป็นต้น
- ส่วนที่ 2 สังคมและเศรษฐกิจของครัวเรือน สอบถามจำนวนทรัพย์สิน การออม การกู้ยืม การให้ยืมของครัวเรือน และการประกันภัย
- ส่วนที่ 3 การตัดสินใจทางการเกษตร สอบถามข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการปลูกข้าวของครัวเรือน และสัดส่วนการแบ่งพื้นที่เฉพาะทางการเกษตรเมื่อรวมที่ดินทุกแปลง

- ส่วนที่ 4 ทักษะความรู้ทางการเงิน สอบถามการคำนวณดอกเบี้ย การเลือกแหล่งกู้ยืมเงิน การทราบถึงค่าเงินเฟ้อ และการเลือกลักษณะการเพาะปลูก
- ส่วนที่ 5 ทักษะชีวิตที่เกี่ยวข้อง สอบถามทัศนคติต่อสถานภาพครัวเรือน เครือข่ายทางสังคม ทัศนคติต่อความเสี่ยงและมูลค่าตามกาลเวลา และทัศนคติต่อปัญหาและความเสี่ยง
- ส่วนที่ 6 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม สอบถามข้อเสนอแนะอื่นๆ ในรูปแบบคำถามปลายเปิด
- ส่วนที่ 7 การทดลองเชิงสมมติ (Hypothetical experiment) เป็นการทดสอบผลของปัจจัยด้านราคาของเบี้ยประกันและความคลุมเครือในการได้รับค่าสินไหมทดแทนที่เกิดภัยพิบัติ โดยที่เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยจะต้องศึกษาแผนพับโครงการประกันภัยข้าวนาปี 2561 ก่อนตอบคำถามเกี่ยวกับความรู้และความเห็นต่อการทำประกันภัย รวมถึงโอกาสที่เกษตรกรคิดว่าจะเกิดภัยพิบัติ และความมั่นใจที่จะได้รับค่าสินไหมทดแทนในกรณีที่เกิดจริง

ทั้งนี้ รูปแบบของการทดลอง (Experimental design) เชิงสมมติเป็น 3×3 Mixed Factorial Design โดยที่ปัจจัยแรกคือ ราคาเบี้ยประกันต่อไร่ ประกอบด้วยระดับราคา 3 ระดับ ได้แก่ ระดับ 54 บาท/ไร่ 36 บาท/ไร่ หรือ 18 บาท/ไร่ ส่วนปัจจัยที่สองคือ ความน่าจะเป็นที่จะเกิดภัยพิบัติจะได้รับค่าสินไหมทดแทนแตกต่างกัน ประกอบด้วย ระดับ “แน่นอน” หรือร้อยละ 100 (Certainty) “เสี่ยง” หรือร้อยละ 75 (Risk) หรือ “คลุมเครือ” หรือร้อยละ 50-100 (Ambiguity)

ระดับค่าเบี้ยประกันภัยพิบัติ 36 บาทต่อไร่ ที่กำหนดในการทดลองเชิงสมมติคือ ราคาจริงตามโครงการประกันภัยข้าวนาปี 2561 ซึ่งเกษตรกรผู้ปลูกข้าวทั่วไปที่ไม่ได้กู้เงินจาก ธ.ก.ส. สามารถซื้อความคุ้มครองจากภัยพิบัติได้ในราคานี้ นอกจากนี้ จากการทำ Pre-test ตัวแทนเกษตรกรในกลุ่มตัวอย่างแสดงความสนใจที่จะซื้อประกันภัยพิบัติในราคาสูงกว่าและต่ำกว่าราคา 36 บาทต่อไร่ ในปัจจุบัน โดยเฉพาะราคา 18 บาทต่อไร่ ซึ่งเป็นค่ากลางระหว่างราคาที่มีการซื้อขายจริง 36 บาทต่อไร่ และราคาที่มีการแจก 0 บาทต่อไร่ นอกจากนี้ ตัวแทนชาวนาบางคนมีความสนใจที่จะซื้อประกันภัยในราคาที่สูงกว่า 36 บาทต่อไร่ โดยเฉพาะในกรณีที่มีความแน่นอนที่จะได้รับสินไหมทดแทน ทั้งนี้ ค่าเบี้ยประกันภัยพิบัติ 54 บาทต่อไร่ เป็นการกำหนดระดับราคาที่เหมาะสมขึ้นในการแปรผันราคาเบี้ยประกัน คือ เพิ่มขึ้นร้อยละ 50 จาก 36 บาทต่อไร่ เป็น 54 บาทต่อไร่ เมื่อเทียบกับการลดลงร้อยละ 50 จาก 36 บาทต่อไร่ เป็น 18 บาทต่อไร่

นอกจากนี้ ระดับราคา 54 บาทต่อไร่ และ 18 บาทต่อไร่ ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาโดยสำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร (วัลลภ นุตะมาน, 2551) ที่พบว่า เกษตรกรสนใจที่จะทำประกันภัยข้าวนาปี ก็ต่อเมื่อราคาเบี้ยประกันภัยไม่สูงไปกว่าร้อยละ 5 ของมูลค่าสินไหมทดแทน ซึ่งในโครงการประกันภัยข้าวนาปี 2561 ค่าสินไหมทดแทนอยู่ที่ 1,260 บาทต่อไร่ สำหรับภัยพิบัติจากสภาวะอากาศ และ 630 บาทต่อไร่ สำหรับภัยพิบัติจากศัตรูพืชและโรคระบาด ทั้งนี้ ร้อยละ 5 ของมูลค่าสินไหมที่สองระดับดังกล่าวเท่ากับ 63 บาท และ 31.50 บาท ซึ่งใกล้เคียงกับระดับราคาเบี้ยประกันภัยที่ 54 บาทต่อไร่ และ 18 บาทต่อไร่ ในการทดลอง

ตารางที่ 1 การออกแบบการทดลอง

ราคาเบี้ยประกันต่อไร่	ความน่าจะเป็นที่จะได้รับสินไหมทดแทน กรณีประสบภัยพิบัติ		
	100% (แน่นอน)	75% (เสี่ยง)	50-100% (คลุมเครือ)
54 บาท			
36 บาท	203* ครั้วเรือน	215* ครั้วเรือน	209* ครั้วเรือน
18 บาท			

* จำนวนที่สุ่มได้จริงจากกำหนดการเป้าหมายทั้งหมด 600 ครั้วเรือน

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของครัวเรือน ความรู้ทางการเงิน และทัศนคติเกี่ยวกับความไม่แน่นอน

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติเบื้องต้นพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 57.10) โดยส่วนมากมีระดับการศึกษาอยู่ที่ระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 69.38) ซึ่งเกษตรกรส่วนมากทำการเกษตรและปลูกพืชอื่นๆ ควบคู่ไปกับการปลูกข้าว (ร้อยละ 44.04) และมีเพียงร้อยละ 11.80 ที่ปลูกข้าวเพียงอย่างเดียว จำนวนที่ดินโดยเฉลี่ยของครัวเรือนอยู่ที่ 16.61 ไร่

ครัวเรือนส่วนใหญ่ในกลุ่มตัวอย่างมีรายได้จากการปลูกข้าวน้อยกว่า 50,000 บาทต่อปี (ร้อยละ 77.99) และมีรายจ่ายน้อยกว่า 8,000 บาทต่อเดือน (ร้อยละ 49.44) โดยเกษตรกรมีเงินฝากในช่วง 0-10,000 บาท มากที่สุด (ร้อยละ 54.53) เกษตรกรส่วนมากไม่มีการให้ยืมเงิน (ร้อยละ 81.82) แต่ส่วนใหญ่มีการกู้ยืมเงิน (ร้อยละ 78.31) โดยมีจำนวนเงินที่กู้ยืมในช่วง 10,000-50,000 บาท มากที่สุด (ร้อยละ 31.98)

ด้านการประกัน เกษตรกรส่วนใหญ่ในกลุ่มตัวอย่างมีประกันภัย (ร้อยละ 69.70) โดยส่วนมากเป็นประกันชีวิต รองลงมาคือประกันภัยยานพาหนะ โดยเกษตรกรส่วนใหญ่เห็นความสำคัญของประกันชีวิตในระดับสูงที่สุด (ร้อยละ 53.27) และความสำคัญของประกันทรัพย์สินในระดับสูงที่สุด เช่นเดียวกัน (ร้อยละ 40.67)

สำหรับความรู้ทางการเงิน เกษตรกรมีทักษะทางการเงินค่อนข้างดี โดยส่วนใหญ่ตอบคำถามที่ประยุกต์จาก ลูซาร์ดีและมิชเชล (Lusardi & Mitchell, 2007) ถูก 3-4 ข้อ จากทั้งหมด 4 ข้อ (ร้อยละ 47.53) ที่ ทั้งนี้ เกษตรกรส่วนใหญ่คิดดอกเบี้ยทบต้นถูก (ร้อยละ 70.65) มีความเข้าใจเรื่องเงินเฟ้อ (ร้อยละ 52.95) และการกระจายความเสี่ยง (ร้อยละ 81.34) แต่ตอบคำถามเกี่ยวกับความเข้าใจการเปลี่ยนแปลงค่าเงินตามเวลาผิด (ร้อยละ 65.39)

ในส่วนของทัศนคติทั่วไป เกษตรกรส่วนใหญ่ในกลุ่มตัวอย่างให้คะแนนความพึงพอใจในสถานภาพเศรษฐกิจของครัวเรือนที่ระดับปานกลาง (4-7 จากคะแนน 1-10) คิดเป็นร้อยละ 52.88 แต่ให้คะแนนความสุขของครัวเรือนที่ระดับมาก (8-10 จากคะแนน 1-10) คิดเป็นร้อยละ 74.79 โดยส่วนใหญ่ (ร้อยละ 44.80) คาดหวังที่จะได้รับความช่วยเหลือจากเครือข่ายสังคม ญาติพี่น้อง เพื่อนฝูง หรือ

คนในชุมชนในระดับปานกลาง คือคิดว่าหากความสูญเสียหรือภัยพิบัติเกิดขึ้นจะได้รับความช่วยเหลือประมาณครึ่งหนึ่งของที่สูญเสียทั้งหมด ทั้งนี้ เกษตรกรส่วนมากเคยประสบปัญหาด้านภัยพิบัติทางธรรมชาติ (ร้อยละ 64.43) และคิดว่าในอนาคต 5 ปีข้างหน้าภัยพิบัติทางธรรมชาติมีแนวโน้มคงที่ (ร้อยละ 48.77) อีกทั้ง ส่วนมากเคยประสบปัญหาด้านศัตรูพืชหรือโรคระบาด (ร้อยละ 85.17) และคิดว่าในอนาคต 5 ปีข้างหน้าศัตรูพืชหรือโรคระบาดมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น (ร้อยละ 46.95)

สำหรับทัศนคติต่อความเสี่ยงและความคลุมเครือ พบว่า ในการตัดสินใจที่เกี่ยวกับการได้ (Gains) เกษตรกรส่วนใหญ่กลัวความเสี่ยง (ร้อยละ 75.44) และกลัวความคลุมเครือ (ร้อยละ 85.17) คือเกษตรกรส่วนใหญ่เลือกที่จะรับเงิน 1,000 บาทอย่างแน่นอน 100% มากกว่าที่จะเสี่ยงว่าอาจจะได้เงิน 2,000 บาท หรือไม่ได้เงินเลย 50%-50% และเลือกที่จะเสี่ยงที่อาจจะได้เงิน 2,000 บาท หรือไม่ได้เงินเลย 50%-50% มากกว่าที่จะต้องเผชิญกับความคลุมเครือที่อาจจะได้เงิน 2,000 บาท หรือไม่ได้เงินเลย โดยที่ไม่ทราบความน่าจะเป็นที่แน่นอน แต่ในการตัดสินใจที่เกี่ยวกับการเสีย (Losses) เกษตรกรส่วนใหญ่ชอบความเสี่ยง (ร้อยละ 64.43) และ กลัวความคลุมเครือ (ร้อยละ 66.35)

สำหรับความเห็นเกี่ยวกับความน่าจะเป็นที่จะเกิดภัยพิบัติและโอกาสที่จะได้รับค่าสินไหมทดแทน เกษตรกรจำนวนส่วนมาก (ร้อยละ 33.49) ประเมินตนเองว่าไม่มีความรู้เกี่ยวกับโครงการประกันภัยข้าวนาปีเลย ในด้านความน่าจะเป็นที่จะเกิดภัยพิบัติ กลุ่มตัวอย่างคิดว่า ในปี พ.ศ.2562 ภัยแล้งมีโอกาสเกิดมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 36.01 รองลงมาคือ น้ำท่วม คิดเป็นร้อยละ 23.83 ซึ่งเกษตรกรโดยเฉลี่ยมีความเห็นว่า ความน่าจะเป็นที่จะเกิดภัยน้ำท่วม ภัยแล้ง ลมพายุ ลูกเห็บ หรือไฟไหม้อยู่ที่ 0.48 สำหรับความน่าจะเป็นที่จะเกิดภัยศัตรูพืชหรือโรคระบาดกลุ่มตัวอย่างโดยเฉลี่ยมีความเห็นว่า โอกาสที่จะเกิดอยู่ที่ 0.67 ในด้านความน่าจะเป็นของการประกาศพื้นที่ภัยพิบัติและการได้รับค่าสินไหมทดแทน กลุ่มตัวอย่างโดยเฉลี่ยมีความเห็นว่าความน่าจะเป็นที่ผู้ว่าจะประกาศภัยพิบัติครอบคลุมพื้นที่ที่ได้รับการเสียหายอยู่ที่ 0.65 ซึ่งเกษตรกรจำนวนมากที่สุด (ร้อยละ 36.58) มั่นใจมากในความน่าจะเป็นที่ตอบ ส่วนความน่าจะเป็นที่เกษตรกรจะได้รับค่าสินไหมทดแทนเมื่อผู้ว่าประกาศภัยครอบคลุมพื้นที่ที่ได้รับการเสียหาย กลุ่มตัวอย่างโดยเฉลี่ยมีความเห็นว่าความน่าจะเป็นดังกล่าวอยู่ที่ 0.72 ซึ่งเกษตรกรจำนวนมากที่สุด (ร้อยละ 44.34) มั่นใจมากในความน่าจะเป็นที่ตอบ สำหรับความน่าจะเป็นที่เกษตรกรจะได้รับค่าสินไหมทดแทนเมื่อผู้ว่าไม่ได้ประกาศภัยครอบคลุมพื้นที่ที่ได้รับการเสียหาย กลุ่มตัวอย่างโดยเฉลี่ยมีความเห็นว่าความน่าจะเป็นดังกล่าวอยู่ที่ 0.26 ซึ่งเกษตรกรจำนวนมากที่สุด (ร้อยละ 42.79) มั่นใจมากในความน่าจะเป็นที่ตอบ

ทักษะความรู้ทางการเงินและการตัดสินใจซื้อประกันภัย

ในส่วนนี้จะพิจารณาความสัมพันธ์ของระดับทักษะความรู้ทางการเงินกับราคาเบี้ยประกันและความคลุมเครือในการได้รับค่าสินไหมทดแทน ต่ออัตราการซื้อประกันหรือสัดส่วนของชาวนาที่ระบุว่า จะซื้อประกันต่อจำนวนตัวอย่างทั้งหมดในการทดลองเชิงสมมติ

ตารางที่ 2 อัตราการซื้อประกันภัยกับระดับทักษะความรู้ทางการเงินและราคาเบี้ยต่อไร่

ความรู้ทางการเงิน \ ราคาเบี้ยต่อไร่	18 บาท	36 บาท	54 บาท	รวม
ต่ำ	87% (97)	66% (74)	29% (32)	60% (203)
กลาง	84% (183)	64% (139)	27% (58)	58% (380)
สูง	87% (258)	69% (207)	36% (107)	64% (572)
รวม	86% (538)	67% (420)	31% (197)	61% (1155)

ตารางที่ 2 แสดงอัตราการซื้อแยกตามราคาเบี้ยประกัน (18, 36, และ 54 บาท) และระดับทักษะความรู้ทางการเงิน 3 ระดับ (ต่ำ ปานกลาง และสูง) โดยระดับต่ำหมายถึงการตอบคำถามทางการเงิน ถูก 1 ข้อหรือไม่ถูกเลย ปานกลางหมายถึงการตอบคำถามถูก 2 ข้อ และระดับสูงหมายถึงการตอบคำถามถูก 3 ข้อขึ้นไป จากคำถามทดสอบ 4 ข้อ เช่น ที่ระดับราคา 54 บาท ผู้มีความรู้ทางการเงินระดับสูงมีอัตราการซื้อประกันมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 36 รองลงมาคือ ผู้ระดับความรู้ทางการเงินระดับต่ำและระดับกลาง คิดเป็นร้อยละ 29 และร้อยละ 27 ตามลำดับ

ตารางนี้แสดงให้เห็นว่า โดยรวมผู้ที่มีความรู้ทางการเงินในระดับสูง มีอัตราการซื้อประกันภัยมากที่สุด (ร้อยละ 64) รองลงมาคือผู้มีความรู้ทางการเงินระดับต่ำและระดับกลาง (ร้อยละ 60 และ 58 ตามลำดับ) โดยเฉพาะที่ราคาเบี้ยประกันสูง (54 บาท/ไร่) อย่างไรก็ตาม ทักษะความรู้ทางการเงินอาจไม่มีผลต่อการตัดสินใจที่ราคาเบี้ยประกันต่ำ ดังเห็นได้จากอัตราการซื้อประกันที่ราคา 18 บาท ซึ่งไม่แตกต่างกันมากระหว่างผู้ที่มีทักษะความรู้ทางการเงินในระดับต่ำ กลางและสูง (ร้อยละ 87 84 และ 87 ตามลำดับ)

ตารางที่ 3 อัตราการซื้อประกันภัยกับระดับทักษะความรู้ทางการเงินและลักษณะของความน่าจะเป็น

ความรู้ทางการเงิน \ ลักษณะความน่าจะเป็น	แน่นอน	เสี่ยง	คลุมเครือ	รวม
ต่ำ	73% (70)	59% (65)	53% (68)	60% (203)
กลาง	71% (137)	51% (130)	55% (113)	58% (380)
สูง	78% (249)	57% (158)	56% (165)	64% (572)
รวม	75% (456)	55% (353)	55% (346)	61% (1155)

ตารางที่ 3 แสดงอัตราการซื้อประกันแยกตามลักษณะของความน่าจะเป็นและระดับทักษะความรู้ทางการเงิน พบว่า ผู้ที่มีทักษะความรู้ทางการเงินในระดับสูงมีอัตราการซื้อประกันที่สูงที่สุด ภายใต้ความคลุมเครือ (ร้อยละ 56) และความแน่นอน (ร้อยละ 78) แต่ทั้งนี้ อัตราการซื้อประกันภายใต้ลักษณะความน่าจะเป็นทั้งสาม ไม่แตกต่างกันมากระหว่างผู้ที่มีทักษะความรู้ทางการเงินในระดับต่ำ กลางและสูง ดังเช่นในกรณีของความคลุมเครือ (ร้อยละ 53 55 และ 56 ตามลำดับ)

ราคาเบี้ยประกันและความคลุมเครือกับการตัดสินใจซื้อประกัน

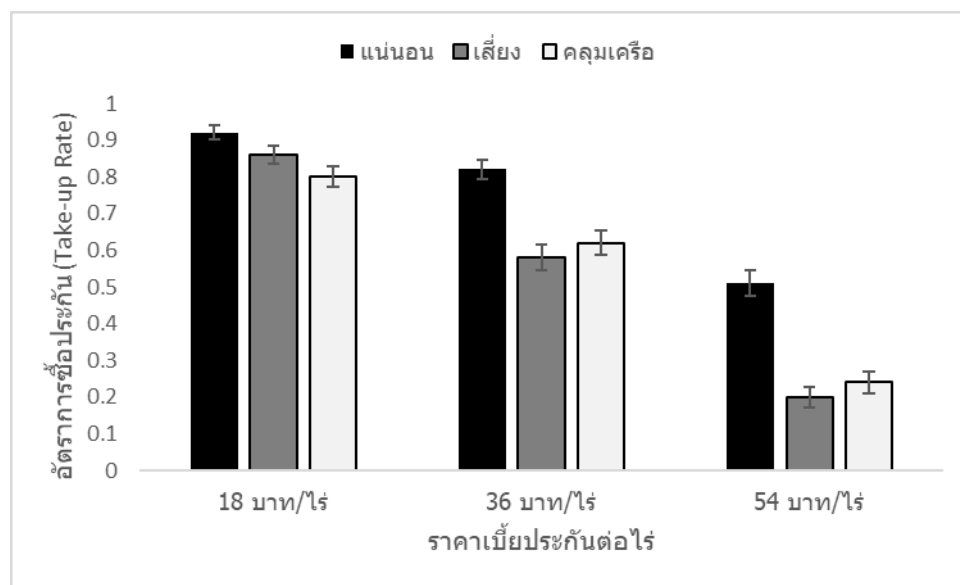
ส่วนนี้รายงานผลจากการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบผสม (Mixed ANOVA) จากแบบการทดลอง 3×3 โดยที่ปัจจัยแรกคือราคาเบี้ยประกันต่อไรเป็นปัจจัยร่วม (Within-in subject factor) ส่วนปัจจัยที่สองคือความน่าจะเป็นที่เกษตรกรจะได้รับสินไหมทดแทนเป็นปัจจัยต่าง (Between-subject factor) ทั้งนี้ตัวแปรตามคือการทดลองวัดคือความประสงค์ของชาวนาในกลุ่มตัวอย่างที่จะซื้อหรือไม่ซื้อประกันภัยพิบัติภายใต้เงื่อนไขราคาเบี้ยประกันและความน่าจะเป็นที่จะได้รับสินไหม ตามการแปรผันของทั้งสองปัจจัยตามที่อธิบายข้างต้น

ผลการวิเคราะห์พบว่า ปัจจัยแรกราคาเบี้ยประกันต่อไรมีผลหลัก (Main effect) อย่างมีนัยสำคัญ $F(1.855, 1157.455) = 460.829, p < 0.001$ แต่เนื่องจากสมมติฐาน Sphericity จากการทดสอบ Mauchly ถูกปฏิเสธอย่างมีนัยสำคัญ $\chi^2(2) = 50.748, p < 0.001$ จึงมีการปรับค่าองศาแห่งความเป็นอิสระ (Degree of Freedom) ตามค่าประเมิน Sphericity ที่ $\epsilon = 0.927$ ของ Greenhouse-Geisser ซึ่งจากการสังเกตสถิติเชิงบรรยายจะพบว่าผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยเพียง 31% มีความประสงค์ที่จะซื้อประกันภัยพิบัติข้าวนาปีที่ราคา 54 บาท/ไร ($M = 0.31, SD = 0.465$) แต่ 67% มีความประสงค์ที่จะซื้อที่ราคา 36 บาท/ไร ($M = 0.67, SD = 0.471$) และ 86% มีความประสงค์ที่จะซื้อที่ราคา 18 บาท/ไร ($M = 0.86, SD = 0.349$)

ปัจจัยที่สองความน่าจะเป็นที่เกษตรกรจะได้รับสินไหมทดแทนมีผลหลักอย่างมีนัยสำคัญ เช่นเดียวกัน $F(2, 624) = 25.248, p < 0.001$ ซึ่งจากการสังเกตสถิติเชิงบรรยายจะพบว่าชาวนาในกลุ่มตัวอย่าง 75% มีความประสงค์ที่จะซื้อประกันภัยพิบัติข้าวนาปีในกรณีที่เกษตรกรจะได้รับสินไหมทดแทนอย่างแน่นอน ($M = 0.75, SD = 0.434$) แต่เพียง 55% มีความประสงค์ที่จะซื้อในกรณีที่มีความเสี่ยงว่าเกษตรกรจะได้รับสินไหมทดแทนหรือไม่ ($M = 0.55, SD = 0.498$) และเช่นเดียวกัน 55% มีความประสงค์ที่จะซื้อในกรณีที่มีความคลุมเครือ ($M = 0.55, SD = 0.498$) การทดสอบภายหลัง (Post Hoc Test) หรือการเปรียบเทียบพหุคูณ (Multiple comparisons) โดยใช้ Tukey HSD พบว่า กรณีของความแน่นอนแตกต่างจากทั้งกรณีของความเสี่ยง ($p < 0.001$) และกรณีของความคลุมเครือ ($p < 0.001$) อย่างมีนัยสำคัญ

นอกจากนี้ ยังพบปฏิสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองปัจจัย (Interaction effect) อย่างมีนัยสำคัญ $F(3.710, 1157.455) = 7.808, p < 0.001$ (ตามการปรับค่าองศาแห่งความเป็นอิสระของ Greenhouse-

Geisser) ซึ่งจากการตรวจสอบแผนภูมิในภาพที่ 2 พบว่า ผลดังกล่าวเกิดระหว่างกรณีของความเลียง และกรณีของความคลุมเครือ คือถ้าราคาเบี้ยประกันต่อไร่อยู่ที่ 18 บาท/ไร่ ชาวนาในกลุ่มตัวอย่างที่เผชิญกับความเลียงที่จะได้รับสินไหมทดแทนมีความประสงค์ที่จะซื้อประกันภัยพิบัติมากกว่าชาวนาที่เผชิญกับความคลุมเครือ (85.6% ต่อ 79.9%) แต่ถ้าราคาเบี้ยประกันต่อไร่อยู่ที่ 36 หรือ 54 บาท ชาวนาในกลุ่มตัวอย่างที่เผชิญกับความเลียงที่จะได้รับสินไหมทดแทนมีความประสงค์ที่จะซื้อประกันภัยพิบัติน้อยกว่าผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยที่เผชิญกับความคลุมเครือ (58.1% ต่อ 61.7% และ 20.5% ต่อ 23.9% ตามลำดับ)

ภาพที่ 2 อัตราการใช้ประกันภัยกับราคาเบี้ยต่อไร่และลักษณะของความน่าจะเป็น

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ราคาเบี้ยประกันต่อไร่มีผลต่อความต้องการซื้อประกันภัยพิบัติของเกษตรกร ประมาณสองในสาม (67%) ของชาวนาในกลุ่มตัวอย่างมีความสนใจที่จะซื้อประกันภัยธรรมชาติสำหรับข้าวนาปี เมื่อเบี้ยประกันอยู่ในระดับปัจจุบันคือ 36 บาท/ไร่ และส่วนใหญ่ (86%) ต้องการที่จะซื้อประกันเมื่อราคาเป็น 18 บาท/ไร่ แต่น้อยกว่าหนึ่งในสาม (31%) ประสงค์ที่จะซื้อประกันภัยเดียวกันเมื่อราคาเป็น 54 บาท/ไร่ กล่าวคือ ชาวนามีความต้องการซื้อประกันภัยน้อยลงเมื่อราคาเบี้ยสูงขึ้น ซึ่งผลวิจัยนี้สอดคล้องกับการศึกษาเกี่ยวกับการซื้อประกันภัยพิบัติของเกษตรกรในประเทศจีน (Cai et al., 2015) และประเทศอินเดีย (Cole et al., 2013a; Hill et al., 2016) ซึ่งทั้งสองประเทศมีลักษณะเป็นประเทศกำลังพัฒนาที่เกษตรกรส่วนใหญ่อาจจะมีสถานะทางการศึกษา เศรษฐกิจและสังคมคล้ายคลึงกับประเทศไทย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ความน่าจะเป็นที่เกษตรกรจะได้รับสินไหมทดแทน มีผลต่อความต้องการซื้อประกันภัยพิบัติของเกษตรกร แต่ความแตกต่างระหว่างความน่าจะเป็นแต่ละระดับไม่ชัดเจนเหมือนกับปัจจัยเรื่องราคา โดยมากกว่าครึ่งหนึ่ง (55%) ของชาวนาในกลุ่มตัวอย่างต้องการซื้อประกันผลผลิตข้าวนาปีจากภัยธรรมชาติ เมื่อความน่าจะเป็นมีความคลุมเครือ (50% – 100%) และปริมาณเท่ากัน (55%) ประสงค์ที่จะซื้อประกันนี้ถ้าความน่าจะเป็นมีความเสี่ยง (75%) แต่เมื่อเปรียบเทียบกับกรณีที่แน่นอน (100%) ผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยส่วนใหญ่ (75%) ต้องการที่จะซื้อประกันภัยนั้น หมายความว่า ชาวนามีพฤติกรรมกลัวความเสี่ยง แต่ไม่กลัวความคลุมเครือ ซึ่งอาจจะ เป็นเพราะชาวนาในกลุ่มตัวอย่างไม่สามารถแยกแยะระหว่างความไม่แน่นอนสองประเภทนี้ได้ ซึ่ง สอดคล้องกับผลของการทดสอบทัศนคติในการตัดสินใจที่เกี่ยวกับการเสีย ซึ่งชาวนาในกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่ชอบความเสี่ยง (ร้อยละ 64.43) แต่กลัวความคลุมเครือ (ร้อยละ 66.35)

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

ราคาของเบี้ยประกันมีผลต่อความต้องการซื้อประกันภัยพิบัติธรรมชาติของเกษตรกรผู้ปลูก ข้าวนาปี เช่นเดียวกับลักษณะของความน่าจะเป็นที่จะได้รับเงินชดเชย (ในกรณีที่เกิดความเสียหายจาก ภัยธรรมชาติ) แต่ความแตกต่างระหว่างความน่าจะเป็นแต่ละระดับไม่ชัดเจนเหมือนกับปัจจัยเรื่องราคา ที่สำคัญ งานวิจัยนี้ยังพบว่า ชาวนาส่วนใหญ่ (50%) เชื่อว่าโอกาสที่จะได้รับเงินชดเชยในปัจจุบันมี ความคลุมเครือ ส่วนอีกประมาณหนึ่งในห้า (20%) รู้สึกว่าโอกาสที่จะได้รับเงินชดเชยในปัจจุบันมีความ เสี่ยง และน้อยกว่าหนึ่งในสาม (30%) คิดว่าโอกาสที่จะได้รับเงินชดเชยนั้นมีความแน่นอน 100%

สรุป

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เข้าใจพฤติกรรมและปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการซื้อ ประกันภัย รวมทั้งเพื่อเข้าใจอุปสรรคการเข้าถึงการประกันภัยข้าวนาปีของเกษตรกร โดยการสำรวจ ทดสอบ และวิเคราะห์พฤติกรรมการตัดสินใจซื้อประกันภัย จากปัจจัยการเข้าถึงทางด้านราคา (การ อุดหนุนจากภาครัฐ) ปัญหาเชิงพฤติกรรมจากความคลุมเครือ (Ambiguity) และประเด็นเรื่องความรู้ และทักษะทางการเงิน ซึ่งผลของการวิจัยสรุปได้ว่า ทั้งราคาเบี้ยประกันต่อไร่และความน่าจะเป็นที่ เกษตรกรจะได้รับสินไหมทดแทน มีผลต่อการตัดสินใจซื้อประกัน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า เกษตรกรที่ปลูกข้าวนาปีมีความอ่อนไหวต่อระดับของเบี้ยประกัน (ราคา) ดังนั้นรัฐบาลควรพิจารณาลดราคาเบี้ยประกัน โดยอาจจะเพิ่มเงินอุดหนุนแก่เกษตรกรที่ไม่ได้กู้ยืมเงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) แม้ว่าเบี้ยประกันภัยนี้จะได้รับการอุดหนุนโดยรัฐบาลไทย โดยลดลงแล้ว 60% จากราคาเต็ม 90 บาท/ไร่ แต่ราคา 36 บาท/ไร่ ในปัจจุบันก็อาจจะสูงเกินไปสำหรับเกษตรกรเหล่านี้ ผลของการลดเบี้ยประกันดังกล่าวยังอาจทำให้เกษตรกรมองข้ามและ/หรือยินยอมที่จะเผชิญกับความคลุมเครือ/ความเสี่ยงที่จะได้รับค่าชดเชยและทำให้ผลจากความแตกต่างด้านทักษะความรู้ทางการเงินลดลงด้วย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า เกษตรกรที่ปลูกข้าวนาปีมีความอ่อนไหวต่อความน่าจะเป็นของการที่จะได้รับค่าสินไหมทดแทน (ในกรณีที่การปลูกข้าวได้รับความเสียหายจากภัยธรรมชาติ) ดังนั้นรัฐบาลควรพิจารณาหาวิธีการให้เกษตรกรมั่นใจเกี่ยวกับโอกาสที่พวกเขาจะได้รับค่าสินไหมนั้น ซึ่งอาจทำได้โดยการสื่อสารอธิบายกระบวนการมีสิทธิ์ได้รับค่าสินไหมทดแทนให้ชัดเจน นอกจากนี้รัฐบาลอาจจะพิจารณาร่วมกับบริษัทประกันภัยในการนำเทคโนโลยี เช่น ภาพถ่ายจากดาวเทียมที่สามารถแยกแยะว่าพื้นที่ใดเกิดความเสียหายจากภัยพิบัติทางธรรมชาติ เพื่อลดความไม่แน่นอนดังกล่าว อีกทั้งบริษัทประกันภัยอาจจะร่วมกับเจ้าหน้าที่ของรัฐในการตรวจสอบความเสียหายจากภัยพิบัติทางธรรมชาติโดยการลงพื้นที่สำรวจ เพื่อขจัดความไม่แน่นอนที่เกษตรกรกังวลเกี่ยวกับการได้รับเงินชดเชย

นอกจากนี้ งานวิจัยนี้ยังพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำประกันภัยข้าวปีอย่างทอ้งแท้ เกษตรกรจำนวนมากในกลุ่มตัวอย่างมีความสับสนในเงินอุดหนุนที่ได้รับในรูปแบบต่างๆ จากรัฐบาล ไม่ว่าจะเป็นค่าเก็บเกี่ยวพืชผลหรือเงินช่วยเหลือยามเกิดภัยพิบัติ ดังนั้นรัฐบาลควรพยายามเพิ่มการให้ความรู้ในเรื่องดังกล่าวผ่านช่องทางต่างๆ เช่น ธกส.

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

จากข้อจำกัดทางด้านงบประมาณและระยะเวลาการวิจัย การศึกษาที่ใช้กลุ่มตัวอย่างจากจังหวัดอุบลราชธานีเพียงจังหวัดเดียว ซึ่งอาจทำให้ผลการศึกษาไม่สามารถเป็นข้อสรุปรวมของชาวนาทั่วประเทศได้ ถึงแม้ว่ากลุ่มตัวอย่างจะถูกคัดเลือกให้ครอบคลุมถึงการทำนาในลักษณะต่างๆ แล้วก็ตาม ดังนั้นในการศึกษาต่อไปจึงควรพิจารณาขยายกลุ่มตัวอย่างไปยังจังหวัดต่างๆ เพื่อให้ครอบคลุมชาวนาทั่วประเทศ

เอกสารอ้างอิง

- จุฑาทอง จารุมิลินท และคณะ. (2553). *การพัฒนาเครื่องมือทางการเงินสำหรับเกษตรกร: กรณีศึกษา การประกันภัยพืชผลโดยใช้ดัชนีสภาพอากาศในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง.
- ไทยพับลิก้า. (2559). *รวมมาตรการช่วยชาวนา รัฐบาลประยุทธ์ เหลือ 6 แสนล้าน อุ่มทุกระบวนการผลิตข้าว ก่อนปลูก-ระหว่างปลูก-หลังปลูก*. สืบค้นเมื่อ 1 กรกฎาคม 2565, จาก <https://thaipublica.org/2016/11/measures-to-help-farmers-prayuth/>
- นฤมล นิมิตรักษ์. (2556). *ความเต็มใจจ่ายในการทำประกันภัยแล้งของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในจังหวัดขอนแก่น* (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ประภัสสร คำใบสี. (2556). *ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจไม่ทำประกันภัยข้าวนาปีของเกษตรกรตำบลโป่งน้ำร้อน อำเภอฟาง จังหวัดเชียงใหม่* (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วัลลภ นุตะมาน. (2551). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับการประกันภัยพืชผลของเกษตรกร*. กรุงเทพฯ: สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร.
- วิภาวี ลูตินันท์พันธุ์. (2559). การประเมินการตัดสินใจซื้อประกันภัยพืชผลของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวนาปี. *แก่นเกษตร*, 44(1), 53-58.
- วิรัตน์ แป้นถนอม. (2554). *ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อโครงการประกันภัยข้าวนาปี จังหวัดกำแพงเพชร* (วิทยานิพนธ์เกษตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สันติ ธีรพัฒน์ และ นราพงศ์ ศรีวิศาล. (2560). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการจัดการความเสี่ยงครัวเรือนและการซื้อประกันภัยข้าวนาปีของเกษตรกรชาวนาไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สุพินดา จีวดี และ รวิศราช สุชาติ. (2558). *ความพอใจต่อลักษณะประกันภัยข้าวนาปีของเกษตรกร: กรณีเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในจังหวัดขอนแก่น*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย. (2559). *การปฏิรูปการประกันภัยพืชผล*. สืบค้นเมื่อ 1 กรกฎาคม 2565, จาก https://www.oic.or.th/sites/default/files/institute/course/85449/public/crop_5907121_thaanphcchniy_15_kkh_59.pdf
- Agarwal, S., Driscoll, J. C., Gabaix, X., & Laibson, D. (2009). The age of reason: Financial decisions over the life cycle and implications for regulation. *Brookings Papers on Economic Activity*, 2009(2), 51-117.

- Anton, J. (2012). *Risk Management in Agriculture: What Role for Governments?* Paper presented at the 123rd European Association of Agricultural Economists (EAAE) Seminar, Dublin, Ireland.
- Cabantous, L. (2007). Ambiguity aversion in the field of insurance: Insurers' attitude to imprecise and conflicting probability estimates. *Theory and Decision*, 62(3), 219–240.
<https://doi.org/10.1007/s11238-006-9015-1>
- Cai, J., De Janvry, A., & Sadoulet, E. (2015). Social networks and the decision to insure. *American Economic Journal: Applied Economics*, 7(2), 81–108. <https://doi.org/10.1257/app.20130442>
- Calvet, L. E., Campbell, J. Y., & Sodini, P. (2007). Down or out: Assessing the welfare costs of household investment mistakes. *Journal of Political Economy*, 115(5), 707–747.
<https://doi.org/10.1086/524204>
- Calvet, L. E., Campbell, J. Y., & Sodini, P. (2009). Measuring the financial sophistication of households. *American Economic Review*, 99(2), 393–398.
<https://doi.org/10.1257/aer.99.2.393>
- Camerer, C., & Weber, M. (1992). Recent developments in modeling preferences: Uncertainty and ambiguity. *Journal of Risk and Uncertainty*, 5(4), 325–370.
<https://doi.org/10.1007/BF00122575>
- Campbell, J. Y., Jackson, H. E., Madrian, B. C., & Tufano, P. (2011). Consumer financial protection. *The Journal of Economic Perspectives*, 25(1), 91–113. <https://doi.org/10.1257/jep.25.1.91>
- Cole, S., Giné, X., Tobacan, J., Topalova, P., Townsend, R., & Vickery, J. (2013a). Barriers to household risk management: Evidence from India. *American Economic Journal: Applied Economics*, 5(1), 104–135. <https://doi.org/10.1257/app.5.1.104>
- Cole, S., Jagnani, M., Nestor, L., & Tobacman, J. (2013b). *Marketing weather-indexed agricultural insurance to smallholder farmers in rural Gujarat, India* (Policy brief 35052). Retrieved from <https://www.theigc.org/wp-content/uploads/2015/03/Cole-Et-Al-2013-Policy-Brief.pdf>
- Cole, S., Sampson, T., & Zia, B. (2011). Prices or Knowledge? What Drives Demand for Financial Services in Emerging Markets? *The Journal of Finance*, 66(6): 1933–1967. <https://doi.org/10.1111/j.1540-6261.2011.01696.x>
- Cole, S., Stein, D., & Tobacman, J. (2014). Dynamics of demand for index insurance: Evidence from a long-run field experiment. *The American Economic Review*, 104(5), 284–290.
<https://doi.org/10.1257/aer.104.5.284>

- Ellsberg, D. (1961). Risk, ambiguity and the Savage axioms. *Quarterly Journal of Economics*, 75, 643–669. <https://doi.org/10.2307/1884324>
- Etner, J., Jeleva, M., & Tallon, J.M. (2012). Decision theory under ambiguity. *Journal of Economic Surveys*, 26, 234–270. <https://doi.org/10.1111/j.1467-6419.2010.00641.x>
- Gaurav, S., Cole, S., & Tobacman, J. (2011). Marketing complex financial products in emerging markets: Evidence from rainfall insurance in India. *Journal of Marketing Research*, 48(SPL), 150–162. <https://doi.org/10.1509/jmkr.48.SPL.S150>
- Giné, X., Karlan, D., & Ngatia, M. (2013). *Social networks, financial literacy and index insurance*. Washington, DC: World Bank.
- Giné, X., Townsend, R., & Vickery, J. (2008). Patterns of rainfall insurance participation in rural India. *The World Bank Economic Review*, 22(3), 539–566.
- Giné, X., & Yang, D. (2009). Insurance, credit, & technology adoption: Field experimental evidence from Malawi. *Journal of Development Economics*, 89(1), 1–11. <https://doi.org/10.1016/j.jdeveco.2008.09.007>
- Hazell, P. C. Pomareda, & A. Valdez. (1986). Introduction. In Valdés, A., Hazell, P. B. R., & Pomareda, *Crop insurance for agricultural development: Issues and experience* (pp. 1–16). Baltimore: Johns Hopkins University Press.
- Hastings, J. S., Madrian, B. C., & Skimmyhorn, W. L. (2012). Financial literacy, financial Education and economic outcomes. *Annual Review of Economics*, 5(1), 347–373. <https://doi.org/10.1146/annurev-economics-082312-125807>
- Hill, R. V., Robles, M., & Ceballos, F. (2016). Demand for a simple weather insurance product in India: theory and evidence. *American Journal of Agricultural Economics*, 98(4), 1250–1270. <https://doi.org/10.1093/ajae/aaw031>
- Hogarth, R. M., & Kunreuther, H. (1985). Ambiguity and insurance decisions. *The American Economic Review*, 75(2), 386–390.
- Kahneman, D., & Tversky, A. (1979). Prospect Theory: An Analysis of Decision under Risk. *Econometrica*, 47(2), 263–292. <https://doi.org/10.2307/1914185>
- Karlan, D., Kutsoati, E., McMillan, M., & Udry, C. (2011). Crop price indemnified loans for farmers: A pilot experiment in rural Ghana. *Journal of Risk and Insurance*, 78(1), 37–55. <https://doi.org/10.1111/j.1539-6975.2010.01406.x>

- Karlan, D., & Valdivia, M. (2011). Teaching entrepreneurship: Impact of business training on microfinance clients and institutions. *Review of Economics and Statistics*, 93(2), 510–527. https://doi.org/10.1162/REST_a_00074
- Kunreuther, H., Meszaros, J., Hogarth, R. M., & Spranca, M. (1995). Ambiguity and underwriter decision processes. *Journal of Economic Behavior & Organization*, 26(3), 337–352. [https://doi.org/10.1016/0167-2681\(94\)00041-C](https://doi.org/10.1016/0167-2681(94)00041-C)
- Kunreuther, H., & Hogarth, R. M. (1992). How does ambiguity affect insurance decisions? In *Contributions to Insurance Economics* (pp. 307–324). Dordrecht: Springer.
- Kunreuther, H., Hogarth, R., & Meszaros, J. (1993). Insurer ambiguity and market failure. *Journal of Risk and Uncertainty*, 7(1), 71–87. <https://doi.org/10.1007/BF01065315>
- Lusardi, A., & Mitchell, O. S. (2007). Financial literacy and retirement preparedness: Evidence and implications for financial education. *Business Economics*, 42(1), 35–44. <https://doi.org/10.2145/20070104>
- Mobarak, A. M., & Rosenzweig, M. R. (2013). Informal risk sharing, index insurance, and risk taking in developing countries. *American Economic Review*, 103(3), 375–380. <https://doi.org/10.1257/aer.103.3.375>
- Mullainathan, S., & Shafir, E. (2013). *Scarcity: Why Having Too Little Means So Much*. New York: Times Book.
- Raju, S. S., & Chand, R. (2007). Progress and Problems in Agricultural Insurance. *Economic and Political Weekly*, 42(21), 1905–1908.
- Schilbach, F., Schofield, H., & Mullainathan, S. (2016). The psychological lives of the poor. *American Economic Review*, 106(5), 435–440. <https://doi.org/10.1257/aer.p20161101>
- Smith, V. H., & Glauber, J. W. (2012). Agricultural insurance in developed countries: where have we been and where are we going? *Applied Economic Perspectives and Policy*, 34(3), 363–390. <https://doi.org/10.1093/aepp/pps029>